

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

JATKA

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

We współczesnych słownikach JATKA jest definiowana przede wszystkim jako 'krwawa bójka', a dopiero w drugiej kolejności jako 'sklep z mięsem'. JATKA jednak ani historycznie, ani etymologicznie nie wiąże się ani z mięsem, ani z okrutnością czy biciem. Nie wiąże się też z jedzeniem ani jadłem, dlatego zapisujemy JATA przez t, a nie przez d. JATKA to bowiem zdrobnienie od JATA: JATKA to mała JATA, a JATA to 'szałas, buda, wiata, dach na słupach'. W JATACH – szałasach – nocowali pasterze wypasający owce, bydło i konie, a określenie JATA to słowo, które zachowało się w takiej postaci od czasów prasłowiańskich. JATY stawiano nie tylko na górskich halach i śródleśnych polanach. Małe JATY, czyli JATKI, mające już postać mniej czy bardziej starannie skleconych bud albo zadaszonych straganów, stawiano również wzdłuż traktów wjazdowych do miast i na miejskich placach, w JATKACH takich lokowali się kupcy handlujący różnym towarem. Sporą część JATEK stanowiły stoiska z mięsem, zwłaszcza tym tańszym, gorszej jakości – stąd później JATKA jako 'sklep z mięsem' albo 'marny sklep z mięsem'. A że w mięsnych JATKACH rąbano mięso, a często również na potrzeby klienta zarąbano drób, przywożony w koszach i klatkach, nazwa JATKA przeniosła się też na rzeźnię i – na tej samej zasadzie co RZEŻNIA – z czasem nabrała przenośnego znaczenia 'krwawa bójka'. Od kiedy zaś z krajobrazu miejskiego zniknęły rzeczywiste i namacalne JATKI z mięsem, w leksyce żywego języka funkcjonuje już tylko JATKA w swoim najdalszym, metaforycznym znaczeniu.